

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ändras. Syftet med propositionen är att förtydliga förfarandena i samband med försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. I propositionen föreslås det att den gällande lagen ändras i fråga om befogenheterna och uppgifterna för social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden. Enligt förslaget förtydligas också bestämmelserna om de ärenden som social- och hälsovårdsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde beslutar om. Dessutom föreslås det att Statskontoret får nya uppgifter som hänför sig till försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Det föreslås att uppgifterna för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden ändras så att kommissionen genom alla sina lagstadgade uppgifter bistår social- och hälsovårdsministeriet. Enligt förslaget har social- och hälsovårdsministeriet till uppgift att bereda ansökningsärenden, föredra beslut om garanti vid statsrådets allmänna sammanträde, fastställa handlägningsavgiften och besluta om utbetalningar på grundval av försäkringsgarantin.

Det föreslås att försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden inte längre ska administrera försäkringsgarantierna, utan den uppgiften tillfaller Statskontoret. Enligt förslaget får Statskontoret även till uppgift att utöva tillsyn över försäkringsgarantierna, ta ut garanti- och handlägningsavgifter samt erlagga betalningar på grundval av försäkringsgarantin.

Därutöver föreslås det att lagen preciseras i fråga om försäkringsanstalters och social- och hälsovårdsministeriets rätt att lämna ut information samt Statskontorets rätt att få information. Till lagen fogas även definitioner av de viktigaste begreppen. Det föreslås mer exakta bestämmelser om försäkringsgarantins varaktighet och belopp. Dessutom föreslås det bestämmelser om försäkringsanstalternas viktigaste skyldigheter. Enligt förslaget får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	3
2.2 EU:s regler om statligt stöd	4
3 Målsättning	5
4 Förslagen och deras konsekvenser	6
4.1 De viktigaste förslagen	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	6
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	6
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	7
4.2.3 Övriga samhällsliga konsekvenser	7
5 Alternativa handlingsvägar	7
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	7
6 Remissvar	7
7 Specialmotivering	9
7.1 Lagen om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	9
8 Ikraftträdandet	15
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	15
9.1 Myndigheternas befogenheter	15
9.2 Rätt att lämna ut information och skydd för personuppgifter	16
9.3 Egendomsskydd	17
9.4 Bemyndigande att utfärda förordning	19
LAGFÖRSLAG	20
Lag om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	20
BILAGA	26
PARALLELLTEXT	26
Lag om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	26

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (408/2007) trädde i kraft den 1 maj 2007 och stiftades för att staten under alla förhållanden ska kunna försäkra sig om att transporter som är centrala för befolkningens försörjning och landets näringsliv fortsätter. Syftet med lagstiftningen är att säkerställa att näringsidkarna även under exceptionella förhållanden kan verka i den utsträckning som behövs för att säkerställa befolkningens försörjning och näringslivets funktionsduglighet.

Beredningen i syfte att ändra lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden inleddes på initiativ av social- och hälsovårdsministeriet, då den gällande lagen granskades i försäkringskommissionen för undantagsförhållanden, som verkar inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Förändringarna i omvärlden efter stiftandet av lagen, inklusive internationaliseringen av handeln och transporterna, har föranlett behov av att se över och uppdatera lagstiftningen så att den motsvarar dagens krav.

Det är även skäl att precisera lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden i flera avseenden. Lagstiftningen behöver utökas med närmare bestämmelser om myndigheternas befogenheter samt om ansökan om försäkringsgaranti och administreringen av försäkringsgarantier. Den praktiska verksamheten har också visat att den paragraf som reglerar sammansättningen av försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden behöver utökas med möjlighet att utse suppleanter till kommissionen. Granskningen har dessutom visat på behov av att uppdatera hänvisningarna till annan lagstiftning samt behov av att se över bemyndigandena att utfärda förordning. När försäkringsgarantier för undantagsförhållanden beviljas måste man också beakta de ekonomiska och kommersiella restriktioner som olika stater och internationella organisationerna ställt, eftersom det kan skada Finlands internationella ställning om de överträds.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts från våren till hösten 2022 som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden. Under beredningen av propositionen har utlåtande dessutom begärts av landskapet Åland, kommunikationsministeriet, justitieministeriet, republikens presidents kansli, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet och Försörjningsberedskapscentralen, Statskontoret, Finansinspektionen, Finanssiala ry, sjötransportpoolen, landtransportpoolen, lufttransportpoolen och poolen för försäkringsbranschen, Finnair Abp och Suomen Varustamot ry.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

Strävan med lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden, som trädde i kraft den 1 maj 2007, är att säkerställa ett tillräckligt försäkringsskydd för transporter som är centrala för befolkningens försörjning eller näringslivet och försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden enligt 3 § i beredskapslagen (1552/2011) eller sådana störningar under normala förhållanden som allvarligt äventyrar befolkningens försörjning och landets näringsliv. Om det i en sådan situation inte finns någon återförsäkring som är lämplig med hänsyn till rådande förhållanden att få på marknaden, kan statsrådet för att säkerställa fortsatta transporter på de villkor

det anger och utan krav på motsäkerhet ställa statsgaranti för skadeförsäkring som en försäkringsanstalt beviljat. Statsgaranti beviljas direktförsäkraren för att ersätta en bristande återförsäkring. Försäkringsgaranti kan ställas för högst sex månader åt gången och försäkringsgarantier kan beviljas till ett värde av högst 10 miljarder euro per kalenderår.

Enligt artikel 11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) ska direktivet när det gäller återförsäkring inte tillämpas på sådan återförsäkringsverksamhet som utförs eller till fullo garanteras av en medlemsstats regering, när denna regering av skäl som är av betydande allmänt intresse uppträder som återförsäkringsgivare i sista hand, inbegripet under omständigheter när detta krävs på grund av att situationen på marknaden gör det i praktiken omöjligt att erhålla adekvat återförsäkringsskydd på affärsmässiga grunder. Till denna del står lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden inte i strid med Europeiska unionens lagstiftning.

Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden trädde i kraft den 1 maj 2007, varefter Finlands förändrade säkerhetsomgivning, internationaliseringen av handeln och transporterna samt de ändringar som gjorts i andra lagar har föranlett behov av att se över och uppdatera lagstiftningen.

När försäkringsgarantier beviljas måste uppmärksamhet också fästas vid att garantier inte beviljas aktörer som berörs av sanktioner. Även när betalningsbeslut som grundar sig på garantier fattas måste det ses till att betalningar inte erläggs till aktörer som berörs av sanktioner. Förenta nationernas och Europeiska unionens sanktioner är rättsligt bindande för Finland. Även andra internationella restriktioner som gäller internationell handel och ekonomiskt samarbete påverkar i praktiken försäkringsmarknadens verksamhet. Om ovannämnda begränsningar inte iakttas kan det ha betydande konsekvenser för Finlands internationella ställning.

Lagen behöver uppdateras så att den börjar motsvara dagens lagstiftningspraxis, och bestämmelserna om myndigheternas befogenheter och rätt att få information behöver ajourföras. Dessutom har det visat sig nödvändigt med noggrannare bestämmelser om ansökan om försäkringsgaranti, framställande och administrering av betalningsyrkande samt uppgifter för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden och kommissionens sammansättning.

Den nuvarande lagstiftningen har inte tillämpats i praktiken efter ikraftträdandet.

2.2 EU:s regler om statligt stöd

Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden handlar om stöd som ges en försäkringsanstalt av statsmedel. Försäkringsgaranti som statsrådet ställer ges en försäkringsanstalt som beviljat skadeförsäkring för att ersätta en återförsäkring som inte fås på adekvata villkor på marknaden. Villkoren för garantin utgår från villkoren för den återförsäkring som tidigare fås på marknaden. Det statliga stödet kan realiseras som stöd som betalas ut bara om den risk som skadeförsäkringen täcker realiseras och försäkringsgarantins villkor för betalning av stödet uppfylls.

Enligt Europeiska unionens rätt är statliga stöd för företagsverksamhet i princip förbjudna (Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt FEUF, artikel 107.1). I artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan FEUF) sägs att om inte annat föreskrivs i fördragen, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. I artikel 107.2 och 107.3 i FEUF-fördraget föreskrivs det om situationer där statligt stöd är förenligt med den inre marknaden. Sådana grunder är bland annat stöd

för att avhjälpa skador som orsakats av exceptionella händelser och stöd för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi.

Enligt artiklarna 107—108 i FEUF hör EU:s regler om statligt stöd till kommissionens behörighet. Syftet med reglerna är att garantera rättvisa konkurrensförhållanden för företag som är verkssamma inom EU och minimera stödkonkurrensen mellan medlemsländerna. Den grundläggande principen för EU:s övervakning av statliga stöd är att stöd ska anmälas till Europeiska kommissionen. Kommissionen har exklusiv behörighet att besluta om ett stöd är förenligt med den inre marknaden. Stödprogram eller enskilda stöd får inte verkställas utan kommissionens godkännande. Det finns undantag från skyldigheten att göra förhandsanmälan till kommissionen. Det viktigaste undantaget är kommissionens s.k. allmänna gruppundantagsförordning (EU) nr 651/2014 (Kommissionens förordning (EU) 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget). I gruppundantagsförordningen bestäms på vilka villkor medlemsstaterna kan införa stödåtgärder utan kommissionens förhandsgodkännande.

Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden förefaller inte omfattas av gruppundantagsförordningens tillämpningsområde. Social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för frågor om statligt stöd i Finland, har tillsammans fört diskussioner med kommissionen om den gällande lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Diskussionerna med kommissionen pågår fortfarande. Målet är att få kommissionens förhandsgodkännande för ett eventuellt stödprogram enligt lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Om ett sådant förhandsgodkännande inte fås, måste man förhandla med kommissionen på nytt, om det uppstår behov av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

Det är dock nödvändigt att enligt en snabb tidtabell göra de ändringar som föreslås nu i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden, och där de olika myndigheternas uppgifter och befogenheter anges noggrannare än nu. Dessutom görs det också andra ändringar som preciserar lagen. De föreslagna ändringarna preciserar den gällande lagen, men de ändrar inte de grundläggande principerna för lagen.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att försäkringsgarantier för undantagsförhållanden ska kunna beviljas smidigt när förutsättningarna enligt lagen föreligger och på så vis göra det möjligt att trygga befolkningens försörjning och landets näringsliv under exceptionella förhållanden. Dessutom är syftet att beakta den internationella handeln samt transporterens internationalisering och förenhetliga ställningen för dem som ansöker om försäkringsgaranti när de har hemort i olika stater. Avsikten är att trygga verksamheten i försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden också under sådana förhållanden där ordförandena eller medlemmarna har förhinder genom att foga bestämmelser om suppleanter i kommissionen till lagen.

Dessutom är syftet att precisera uppgifterna och befogenheterna för de olika myndigheter som anknyter till beviljandet och administreringen av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden, dvs. social- och hälsovårdsministeriet, statsrådets allmänna sammanträde och Statskontoret. Det är också nödvändigt att ändra uppgifterna för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden så att försäkringsgarantierna i fortsättningen administreras av Statskontoret i stället för kommissionen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I lagen föreslås det att bestämmelserna om försäkringsgarantiobjekt förenhetligas, varvid inhemska och internationella handelsfartyg, luftfartyg, fordon och spårfordon kan ansöka om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden på samma villkor. Den föreslagna ändringen gör det möjligt att trygga befolkningens försörjning och landets näringsliv under exceptionella förhållanden i en internationaliserad omvärld.

Det föreslås att det sista momentet i 1 § i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden stryks. I momentets gällande ordalydelse används uttrycket statsrådet fastställer de allmänna avtalsvillkoren. Eftersom statsrådets allmänna sammanträde ställer försäkringsgaranti är det fråga om ett förvaltningsbeslut, inte ett avtalsrättsligt ärende. Därför föreskrivs det om villkoren för försäkringsgaranti delvis i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och delvis i statsrådets förordning som kommer att utfärdas om saken.

I propositionen föreslås det dessutom att de befogenhetsbestämmelser som gäller ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden preciseras samt att de uppgifter som hänför sig till administreringen av och tillsynen över ställda försäkringsgarantier för undantagsförhållanden överförs till Statskontoret. I förslaget preciseras dessutom paragraferna om uppgifter för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden och kommissionens sammansättning samt föreslås att paragrafen om bemyndigande att utfärda förordning kompletteras.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Genom propositionen säkerställs att det är möjligt att nå den gällande lagens syften i anslutning till befolkningens försörjning och näringslivets funktionsduglighet under undantagsförhållanden.

Eftersom lagen brådskar har det i detta sammanhang inte varit möjligt att se över det maximala belopp av statens ansvar som är utgångspunkt för den ursprungliga lagen och som fastställts till 10 miljarder euro.

Finlands utlandsexport uppgick enligt förhandsstatistiken för juli till 6,5 miljarder euro och importen vid samma tidpunkt till 7,8 miljarder euro. Finlands ekonomi är exportdominerad och när särskilt den strategiska exportindustrin fungerar så störningsfritt som möjligt skapar det en grund även för tryggandet av den nationella försörjningsberedskapen. Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden tryggar i synnerhet handelssjöfarten i situationer där det vid en kris inte finns någon återförsäkring som är lämplig med hänsyn till rådande förhållanden.

Enligt förarbetena till beredskapslagen är kritiska sektorer där det kan vara nödvändigt att trygga importen till exempel energi, vatten, livsmedel, läkemedel, andra nödvändiga nyttigheter, produkter i anslutning till nödvändiga betal- och värdepapperstjänster, transportsystem som är kritiska för samhället och produkter i anslutning till data- och kommunikationstekniska tjänster eller informationssystem som underhåller de ovannämnda. Deras andel av Finlands import är till exempel när det gäller livsmedel cirka 6 %, när det gäller elmaskiner och elapparater cirka 10 %, när det gäller mineraloljor och mineraloljeprodukter 13,5 % och när det gäller energiprodukter 5 % av den totala importen.

På förhand är det svårt att uttömmande bedöma om det maximibelopp som nämns i lagen är tillräckligt för att trygga nödvändiga skadeförsäkringar. Man måste dessutom beakta statens växande bestånd av statsborgen och statsgarantier, som uppgick till 66,3 miljarder euro i juni 2022. I förhållandet till det totala beloppet av beståndet är maximibeloppet på 10 miljarder euro för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden jämförelsevist stort.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Syftet med propositionen är att förtydliga befogenhetsbestämmelserna när försäkringsgarantier för undantagsförhållanden ställs, övervakas och administreras.

Propositionen påverkar i synnerhet Statskontorets uppgifter men de nya uppgifterna bedöms passa ihop bra med de uppgifter som Statskontoret redan sköter. Uppgifterna utgör ett mycket litet tillägg till utlåningsfunktionens uppgifter av motsvarande typ, så det nya ansvaret kan inte anses ha några konsekvenser för behovet av personresurser. I en situation där statsgarantier ställs i stor omfattning har det emellertid konsekvenser för Statskontorets personalresurser och eventuellt också för dess anslagsbehov.

4.2.3 Övriga samhällseliga konsekvenser

Eftersom propositionen tryggar funktionsförmågan hos branscher som är nödvändiga för befolkningens försörjning har den under exceptionella förhållanden omfattande konsekvenser för olika samhällssektorer samt för medborgarnas levnadsförhållanden.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Till följd av Rysslands invasion av Ukraina har det i praktiken visat sig nödvändigt att uppdatera lagen. Eftersom ändringarna brådskar har det i detta sammanhang inte varit möjligt att utreda andra alternativ i någon större utsträckning. Remissvar

6 Remissvar

I samband med beredningen av propositionen ordnades en remissbehandling. Enligt utlåtanden ansågs lagändringarna vara motiverade och nödvändiga.

Ålands landskapsregering konstaterade i sitt utlåtande att saken hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringen anser emellertid att det är viktigt att försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan beviljas även åländska aktörer.

Kommunikationsministeriet har varit med i försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, där lagändringen också har behandlats. Sålunda hade kommunikationsministeriet inget att uttala om saken.

Arbets- och näringsministeriet anser i sitt utlåtande att propositionen är motiverad med tanke på försörjningsberedskapen och vill fästa särskild uppmärksamhet vid förhållandet mellan garantisystemet och statliga stöd, som ska anmälas till Europeiska unionens kommission så att kommissionen kan bedöma om förfarandet omfattas av marknadsvillkor. Arbets- och näringsministeriet uttalade att ändringarna innebär i huvudsak att myndigheternas olika uppgifter och befogenheter definieras noggrannare än nu samt andra ändringar som preciserar lagen, och så inga hinder för dessa ändringar. I fråga om 2 § föreslår arbets- och näringsministeriet ändå att

sådana ändringar stryks som gäller omständigheter som påverkar den statsstödsrättsliga bedömningen av stödet och att deras godtagbarhet bör säkerställas hos kommissionen innan stödåtgärden verkställs.

Utrikesministeriet ombads särskilt ta ställning till 4 a § i regeringens proposition och motiveringen till den samt till avsnittet om lagstiftningsordning. Utrikesministeriet anser i sitt utlåtande att den föreslagna utformningen av 4 a § 1 mom. i regeringens proposition fungerar, och anser inte att den behöver ändras och utrikesministeriet har inte heller något att uttala om motiveringen eller utformningen av 4 a § 2 mom. i utkastet. Utrikesministeriet vill fästa särskild uppmärksamhet vid 4 a § 3 mom. i regeringens proposition och problemen med det när det gäller att genom förordning föreskriva att ekonomiska och kommersiella restriktioner som ställts av tredjeländer och EES-stater som inte hör till Europeiska unionen ska vara förpliktande, och föreslår att 3 mom. stryks. På grund av responsen har 4 a § 3 mom. strukits i propositionen och specialmotiveringen har kompletterats så att den motsvarar den nya utformningen av 4 a §.

Finansministeriet ansåg i sitt utlåtande att maximibeloppet på 10 miljarder euro per år för försäkringsgarantier är tillräckligt och uttalade dessutom att man finner det viktigt att ett maximibelopp för garantier anges i lagen med tanke på att statens borgensansvar har växt de senaste åren. Finansministeriet ansåg också att det är viktigt att ställandet av garantier ska vara beroende av prövning och föreslog till denna del ändringar i förslaget till 4 a § för att det ska framgå tydligare att avsikten med den föreslagna paragrafen är inte att begränsa rätten till prövning jämfört med tidigare.

Finansinspektionen ansåg i sitt utlåtande att det är viktigt att bestämmelserna om nationella och internationella transporter uppdateras så att formuleringarna motsvarar varandra. I utlåtandet fästes dessutom uppmärksamhet vid situationer där det inte finns någon gällande återförsäkring för transporterna men villkoren för att ställa försäkringsgaranti för undantagsförhållanden uppfylls i övrigt. Motiveringen till 4 a § har delvis ändrats i överensstämmelse med responsen. På grund av remissvaret har också uppgifterna för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden preciserats. Finansinspektionen fäste också uppmärksamhet vid utkastet till 13 § och föreslog att det skulle utökas med ett omnämnande av lagen om Finansinspektionen.

Finanssiala ry understödde i princip propositionen och ansåg att dess syften är behövliga. Finanssiala ry ville dock fästa särskild uppmärksamhet vid förslaget till 4 a §, som ger social- och hälsovårdsministeriet möjlighet att avslå en redan beviljad garanti. Finanssiala ry anser i sitt utlåtande att förslaget till 4 a §, som gör det möjligt att även i efterhand ingripa i en försäkringsgaranti eller en betalning på grundval av den, minskar försäkringsbolagens intresse för att ansöka om garantier. Lagen har kompletterats på grund av responsen. Det bör dock påpekas att avslag på en betalning som grundar sig på försäkringsgarantin inte alltid kan antas orsaka skadliga ekonomiska följder för den försäkringsanstalt som fått garanti med beaktande av att de situationer där paragrafen blir tillämplig är sådana där försäkringsgarantin strider mot sanktioner som ställts av ett tredjeland som deltar i sanktionspolitik med samma inriktning som EU:s och Finlands, och som försäkringsanstalten sannolikt skulle iaktta även i sin egen verksamhet. Genom de ändringar som gjorts i lagförslagen meddelar statsrådet i sitt beslut riktlinjer för i vilka situationer en betalning inte ska erläggas.

Dessutom är det inte möjligt att nå lagens syften med åtgärder som påverkar försäkringsanstaltarnas ställning mindre.

Försörjningsberedskapscentralen understöder de preciserande ändringar som görs i lagen och anser att de behöver göras enligt en snabb tidtabell särskilt med beaktande av förändringen i

omvärlden och Rysslands invasion av Ukraina. I utlåtandet föreslår Försörjningsberedskapscentralen dessutom att lagen görs till föremål för en övergripande översyn. När det gäller ansökningsprocessen för försäkringsgaranti fästes särskild uppmärksamhet vid hur viktigt det är att social- och hälsovårdsministeriet hör andra ministerier samt Försörjningsberedskapscentralen innan ett försäkringsgarantibeslut föredras för statsrådet för att utreda om villkoren för ställande av försäkringsgaranti enligt lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden uppfylls.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

1 a §. Definitioner. I lagen föreslås bestämmelser om de definitioner som används i lagen och som inte har reglerats tidigare. I paragrafen föreslås definitioner av försäkringsanstalt, skadeförsäkring, EES-stat, tredjeland och återförsäkring.

Med försäkringsanstalt avses enligt definitionen i denna lag ett direktförsäkringsföretag som bedriver skadeförsäkringsverksamhet och som har fått koncession i en EES-stat eller ett sådant direktförsäkringsföretag i ett tredjeland som det skulle krävas koncession för skadeförsäkringsverksamhet av, om det hade sina bolagsrättsliga hemort inom Europeiska unionens territorium.

Med skadeförsäkring avses de skadeförsäkringsklasser som avses i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II).

Med EES-stat avses i lagen en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och med tredjeland en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Med återförsäkring avses här verksamhet som består i att ett annat försäkrings- eller återförsäkringsföretag övertar ett annat försäkringsföretags direktförsäkringsrisker. I allmänhet kan också en övertagen återförsäkring återförsäkras vidare, men här har sådan verksamhet uteslutits. Försäkringsgaranti beviljas endast för att ersätta återförsäkring av en direktförsäkrad risk.

2 §. Försäkringsgarantins maximibelopp och belopp. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till försäkringsgarantins maximibelopp och belopp. Efter att en ansökan om försäkringsgaranti kommit till social- och hälsovårdsministeriet begär ministeriet utlåtanden av åtminstone behövliga ministerier och Försörjningsberedskapscentralen, så att det blir utrett om villkoren för beviljande av försäkringsgaranti i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden uppfylls.

I princip ställs försäkringsgaranti på villkor som grundar sig på det återförsäkringsavtal om försäkringsobjektet mellan direkt- och återförsäkraren som har löpt ut eller kommer att löpa ut. Villkoren i ett sådant återförsäkringsavtal granskas i varje enskilt fall och i vissa fall kan villkoren ändras eller inte iakttas.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. stryks.

Enligt 1 mom. ställs försäkringsgarantin för undantagsförhållanden i euro och betalningar som föranleds av den erläggs i euro, för att inverkan av fluktuationen i valutakurserna ska kunna uteslutas när maximibeloppet av försäkringsgarantier och beloppet av betalningarna följs. Om detta inte skulle vara fallet, skulle maximibeloppet av försäkringsgarantierna och beloppet av betalningarna kunna variera även stort beroende på valutakurserna vid en viss tidpunkt.

Att det finns ett maximibelopp för försäkringsgarantin kan i praktiken leda till att försäkringsgarantin kan erbjuda direktförsäkraren ett snävare skydd än den återförsäkring som löpt ut. Så är fallet till exempel i förslaget till 3 § 1 mom. 3 punkten, om den återförsäkring som löpt ut är proportionell. Att det skydd som försäkringsgarantin erbjuder begränsas så att det är snävare än den återförsäkring som löpt ut eller kommer att löpa ut kan vara problematiskt med avseende på ett jämlikt bemötande av de direktförsäkringsbolag som ansöker om försäkringsgaranti.

Vid skadeförsäkring utgör värdet av den försäkrade egendomen i fråga om en enskild försäkrad risk i allmänhet inte övre gräns för de ersättningar som eventuellt betalas ut, eftersom samma egendom kan drabbas av flera skador under samma försäkringsperiod. När man däremot granskar ett försäkringsbestånd med flera försäkrade objekt är det osannolikt att samtliga skulle drabbas av skada under samma försäkringsperiod, eftersom försäkringsbeståndet i allmänhet är tillräckligt spritt. Det som sägs ovan gäller också för statens försäkringsgarantier för undantagsförhållande: ju flera objekt som beviljas försäkringsgaranti, desto osannolikare är det i allmänhet att ett ansvar som är lika stort som försäkringsgarantierna realiseras. Enligt 1 mom. kan beloppet av statens ansvar uppgå till sammanlagt högst tio miljarder euro per kalenderår. Om försäkringsgarantier beviljas till ett så stort belopp, är det osannolikt att ett så stort ansvar realiseras, om försäkringsgarantier har beviljats för väldigt många objekt.

Det finns fyra former av återförsäkringsavtal, där riskfördelningen mellan direkt- och återförsäkraren bestäms på olika grunder. Dessa huvudformer är kvotåterförsäkring (quota share reinsurance), excedentåterförsäkring (surplus reinsurance), skadeexcessåterförsäkring (excess of loss reinsurance) och överskadeåterförsäkring (stop loss reinsurance). Av dessa är de två första proportionella och de senare icke-proportionella återförsäkringar.

Vid kvotåterförsäkring åtar sig återförsäkraren att ansvara för en viss andel av varje enskild försäkring som direktförsäkraren beviljat av det försäkringsbestånd som är föremål för återförsäkring. Hela premieinkomsten och alla ersättningar som ska betalas delas mellan direkt- och återförsäkraren i enlighet med den överenskomna proportionen. Vid excedentåterförsäkring bär direktförsäkraren risken upp till en viss gräns i euro i fråga om varje försäkringsavtal. För varje försäkrad risk fastställs en övre gräns, som skadan inte antas överstiga, detta belopp kan vara försäkringsbeloppet eller skadans uppskattade maximibelopp (estimated maximum loss, dvs. EML). Om det senare används, bär direktförsäkraren hela risken för alla de försäkringsobjekt där EML stannar under direktförsäkrarens gräns. Om EML för något försäkringsobjekt överskrider den gräns som direktförsäkraren valt, är direktförsäkrarens andel av försäkringspremien och alla ersättningar för objektet i fråga gränsen/EML. Resten ansvarar återförsäkraren för.

Vid skadeexcessåterförsäkring delas risken mellan direkt- och återförsäkraren så att återförsäkraren betalar för varje enskild skada det belopp som överskrider det eurobelopp som direktförsäkraren ska bära. Vid överskadeåterförsäkring riktas återförsäkrarens ansvar inte till enskilda försäkringar eller skador, utan direktförsäkrarens hela försäkringsrörelse som är föremål för återförsäkring. Om direktförsäkrarens resultat uppvisar förlust, betalar återförsäkraren en del av förlusten eller direktförsäkrarens hela förlust. Det kan förekomma olika kombinationer av de olika återförsäkringsformerna.

2 a §. Försäkringsgarantins varaktighet. Det föreslås att 2 § 1 mom. överförs till paragrafen. Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas för högst sex månader åt gången. I 1 mom. preciseras att statens ansvar inträder vid den tidpunkt som fastställs i statsrådets allmänna sammanträdes beslut om ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

I 2 mom. föreskrivs det att tidpunkten då försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphör ska fastställas i statsrådets allmänna sammanträdes beslut. Dock så att försäkringsgarantin upphör automatiskt vid den tidpunkt då den direktförsäkring som gäller försäkringsgarantiobjektet löper ut, om denna tidpunkt infaller tidigare än den tidpunkt som nämns i statsrådets beslut.

3 §. Försäkringsgarantiobjekt. Det föreslås att 3 § 1 punkten i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ändras så att nationaliteten i fråga det handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon som är försäkringsobjekt eller försäkrad vid skadeförsäkring inte har någon skillnad för beviljandet av statsgaranti. Ändamålet är således att beakta den internationaliserade omvärlden samt möjliggöra jämlik behandling av utländska och inhemska aktörer. Samtidigt ändras punkternas numrering i paragrafen.

3 a §. Försäkringsanstalters anmälningsskyldighet. I den nya paragrafen föreskrivs det om anmälningsskyldighet för försäkringsanstalter som beviljats försäkringsgaranti för undantagsförhållanden i fråga om när den direktförsäkring som det hänvisas till i beslutet om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden träder i kraft och löper ut. Dessa omständigheter ska anmälas till social- och hälsovårdsministeriet. Avsikten är att säkerställa att social- och hälsovårdsministeriet får information om omständigheter som påverkar försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. Giltighetstiden för försäkringsgarantin för undantagsförhållanden är beroende av direktförsäkringens giltighetstid, varför en ändring i giltighetstiden påverkar försäkringsgarantins giltighetstid och huruvida försäkringsgaranti kan ställas.

3 b §. Betalningsyrkande och beslut om utbetalning. I paragrafen föreskrivs det om betalningsyrkande som på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden ska framställas till social- och hälsovårdsministeriet och att det är social- och hälsovårdsministeriets uppgift att fatta beslut om betalningsyrkandet. För försäkringsanstalten föreskrivs en tidsfrist på tre månader för framställande av betalningsyrkande från det att försäkringsanstalten fick kännedom om ett skadefall för vilket det yrkas på betalning och om den skadepåföljd som föranletts av fallet. I paragrafen jämföras anmälan till social- och hälsovårdsministeriet om skadefallet med yrkande. Sålunda krävs inte exakt information om skadepåföljden av försäkringsanstalten inom tre månader. Tanken har varit att en tidsfrist på tre månader är tillräcklig för att få en behövlig redogörelse om saken och lämna den vidare. I paragrafen föreskrivs dessutom att försäkringsanstalten förlorar sin rätt till betalning på grundval av försäkringsgarantin, om yrkandet inte har framställts inom den angivna tiden.

I 2 mom. föreskrivs det om rätt för social- och hälsovårdsministeriet att vid en tidpunkt som ministeriet bestämmer av försäkringsanstalten få den information och de redogörelser som är nödvändiga för att utreda statens ansvar i fråga om yrkandet. Social- och hälsovårdsministeriet kan begära till exempel motsvarande information som garanten skulle ha varit tvungen att lämna återförsäkraren om det inträffade skadefallet. Sådana redogörelser kan vara bland annat redogörelser för skadeobjektet, skadans omfattning och tidpunkten för skadan.

3 c §. Försäkringsanstaltens rätt att lämna ut information. I paragrafen säkerställs tillräcklig rätt att lämna ut information försäkringsanstalterna, för att de ska ha möjlighet att till social- och hälsovårdsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde lämna ut information som är nödvändig för behandling av ansökningar om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och utredning av betalningsyrkanden som framställts på grundval av garantin samt till Statskontoret lämna ut nödvändig information för administrering av och tillsyn över försäkringsgarantier trots den sekretess som förskrivs i försäkringsbolagslagen (521/2008). Sådan information kan vara till exempel närmare information om försäkringsfallet, försäkringsobjektet, återförsäkringsvillkoren för försäkringsobjektet och information om skadan.

4 §. *Garantiavgift och handläggningsavgift.* Enligt 1 mom. tas det ut en garantiavgift för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Såsom konstaterats ovan ställs försäkringsgaranti i princip på villkor som grundar sig på ett återförsäkringsavtal om försäkringsobjektet mellan direkt- och återförsäkraren som löpt ut eller kommer att löpa ut. Om försäkringsgarantin motsvarar det återförsäkringsavtal som löpt ut eller löper ut, kan som utgångspunkt för avgiften användas avgiften enligt det återförsäkringsavtal som har löpt eller som löper ut. I fråga om proportionella återförsäkringar är detta rätlinjigt, om försäkringsgarantiobjektets andel av direktförsäkringsavgiften kan fastställas, i andra fall är det mera utmanande. Om försäkringsgarantin för undantagsförhållanden erbjuder direktförsäkraren snävtare trygghet än den återförsäkring som löpt ut eller som kommer att löpa ut, kan detta beaktas i den garantiavgift som tas ut.

I 2 mom. föreskrivs det att social- och hälsovårdsministeriet kan bestämma en handläggningsavgift som motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av ärenden som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Paragrafen ger också möjlighet att inte bestämma någon handläggningsavgift. Eftersom det i praktiken är social- och hälsovårdsministeriet som sköter beredningsuppgifter i anslutning till beviljandet av försäkringsgaranti, har ministeriet den bästa uppfattningen om kostnaderna för handläggningen. Sådana kostnader kan bero på bland annat ökad arbetsbörda.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett 3 mom. där det preciseras att garantiavgiften och handläggningsavgiften ska betalas i en post på fakturans förfallodag. Dessutom gör momentet det möjligt att på en garantiavgift eller handläggningsavgift som inte betalats inom utsatt tid ta ut dröjsmålsränta i enlighet med 4 § i räntelagen (633/1982). Detta möjliggör effektiv betalning av garantiavgifter och handläggningsavgifter vid den tidpunkt som antecknats som förfallodag.

4 a §. *Prövning utifrån Finlands internationella ställning.* Social- och hälsovårdsministeriet skulle kunna neka försäkringsgarantin till exempel på den grunden att försäkringsgarantin hänförs sig till verksamhet som står i konflikt med sådana sanktioner som ställts av stater men som inte är rättslig bindande för Finland. Det kan bli aktuellt att ta hänsyn till att Finlands internationella ställning kan äventyras till exempel i en situation där försäkringsgarantin skulle bryta mot sanktioner som ställts av ett tredjeland som deltar i sanktionspolitik med samma inriktning som EU:s och Finlands.

I lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967) föreskrivs att FN:s och Europeiska unionens sanktioner är rättsligt bindande. Försäkringsgarantier som står i konflikt med ovannämnda sanktioner får inte beviljas. Utöver dem kan det i praktiken och beroende på situationen bli aktuellt att beakta sanktioner som tredjeländer och EES-stater som inte hör till Europeiska unionen har ställt. Detta särskilt för att minimera skadliga konsekvenser för Finlands ställning på den finansiella marknaden samt internationellt. Beviljandet av försäkringsgaranti som står i konflikt med sanktioner eller en sådan betalning på grundval av försäkringsgarantin som står i konflikt med sanktioner kan ha en försämrande inverkan på bland annat Finlands internationella kreditbetyg. Med stöd av 1 mom. ska det vara möjligt att beakta bland annat dessa sanktioner när statsgarantier ställs. En betalning kan också avslås om grunden är nya sanktioner som trätt i kraft efter beviljandet av försäkringsgarantin.

Försäkringsgaranti kan hänföra sig till verksamhet som är föremål för sanktioner på flera olika sätt. För att försäkringsgaranti ska kunna beviljas får den försäkringsanstalt som ansöker om garanti, försäkringsgarantiobjektet, direktförsäkringsbolagets försäkringstagare eller direktförsäkringens förmånstagare, om denne är känd före försäkringsfallet, inte vara föremål för sankt-

ioner. Försäkringsgarantin får inte heller ha någon annan koppling till verksamhet som är föremål för sanktioner. Motsvarande begränsningar ska också tillämpas när en betalning på grundval av försäkringsgarantin avslås.

Enligt 2 mom. kan social- och hälsovårdsministeriet avslå en betalning på grundval av försäkringsgarantin och Statskontoret kan avstå från att verkställa social- och hälsovårdsministeriets beslut om betalning på grundval av försäkringsgarantin, om betalningen skulle kunna ha negativa konsekvenser för Finlands internationella ställning och det hänvisas till detta i statsrådets beslut och beslutet innehåller eventuellt mer exakta villkor för detta.

4 b §. Bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning. I paragrafen föreskrivs det om bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning om ansökan om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och ansökan i vilken betalningsyrkandet framställs till social- och hälsovårdsministeriet och om deras innehåll samt om fastställande och fakturering av garanti- och handläggningsavgifter.

Ansökan om försäkringsgaranti kan innehålla till exempel uppgifter om sökanden, återförsäkringens villkor, motivering till behovet av försäkringsgaranti, uppgifter som försäkringspremier samt uppgifter om när återförsäkringen har löpt ut eller löper ut. I en ansökan i vilken betalningsyrkandet framställs lämnas bland annat information om det försäkringsfall på grundval av vilket betalningsyrkandet framställs samt kontouppgifter som möjliggör betalning enligt betalningsyrkandet.

Bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter utfärdas inte genom förordning.

6 §. Sammansättning. Det föreslås att 1 mom. ändras så att ordföranden och vice ordföranden har en gemensam suppleant och för en medlem kan en eller flera suppleanter utses. Avsikten är att möjliggöra kommissionens verksamhet också i situationer där en eller flera medlemmar inte kan nås. För ordföranden och vice ordföranden ska en suppleant utses, när det gäller andra suppleanter tillåter lagen handlingsutrymme beträffande hur många suppleanter som utses för medlemmarna. Eftersom kommissionen består av sakkunniga från olika branscher, borde det också när suppleanterna utses fästas uppmärksamhet vid att de är sakkunniga från dessa olika branscher.

7 §. Uppgifter. Det föreslås att paragrafen ändras så att försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållande i fortsättningen ska bistå social- och hälsovårdsministeriet och kontrollera och bedöma faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpningen av 1—3 § och 4 §, bedöma de allmänna villkor som ska tillämpas på försäkringsgarantier för undantagsförhållanden, bedöma grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 4 §, bedöma risker, hålla kontakt med försäkringsgivare, försäkringstagare och myndigheter samt ge akt på förhållandena, efterlevnaden av villkoren för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och upplagringen och importbehovet av förnödenheter som är nödvändiga för försörjningsberedskapen samt sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet föreskriva utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantier för undantagsförhållanden. Paragrafändringen fastställer att social- och hälsovårdsministeriet är huvudansvarig för de uppgifter som nämns i paragrafen, dock så att den kompetens som försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden besitter i fråga om de uppgifter som nämns i paragrafen kan utnyttjas till fullo för att bistå social- och hälsovårdsministeriet.

10 §. Sekretess. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till sekretess och att det i paragrafen föreskrivs att på ordförandena för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållandena, medlemmarna i kommissionen, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter ska

tillämpas bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen. I 2 mom. föreskrivs det dessutom att till straff för brott mot sekretessbestämmelserna döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om det inte föreskrivs om gärningen någon annanstans i lag.

Genom paragrafen säkerställs det att kommissionen kan bistå social- och hälsovårdsministeriet i de uppgifter som ålagts den också i situationer vilkas hantering kräver att information om omfattas av sekretess enligt 30 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen behandlas. Sådan information kan vara bland annat uppgifter som den ansöker om försäkringsgaranti har meddelat i ansökningsfasen och som kan innehålla bland annat uppgifter om prissättningen av försäkringar och om kunder. Dessutom kan kommissionen få information om företagshemligheter för en kund hos den som ansöker om försäkringsgaranti.

12 §. Sökande av ändring. Det föreslås att paragrafen ändras så att det hänvisas till lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Genom denna ändring säkerställs det att paragrafen är ajour eftersom den tidigare hänvisningen blivit föråldrad.

12 a §. Statskontorets uppgifter och rätt att få information. Paragrafen är ny och i den föreskrivs att Statskontoret ska administrera och utöva tillsyn över försäkringsgarantier för undantagsförhållanden, sörja för uttagande av den garantiavgift och handlägningsavgift som avses i 4 § samt erlägga betalningar på grundval av säkerhetsgaranti för undantagsförhållanden. Genom paragrafen överförs administreringen av och tillsynen över försäkringsgarantier från försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden till Statskontoret, som har de strukturer och den sakkunskap som administreringen och tillsynen kräver. Härigenom säkerställs också att beviljade säkerhetsgarantier och betalningar på grundval av dem följs effektivt samt möjliggörs effektivt verkställighet av betalningar.

I 2 mom. föreskrivs om skyldighet för försäkringsanstalten att till Statskontoret lämna sådan information som är nödvändig för administreringen av försäkringsgarantierna. Momentet gör det möjligt för Statskontoret att sköta de uppgifter som ålagts det effektivt och ålägger försäkringsanstalten skyldighet att lämna information, som kan antas ha bästa förutsättningar att bedöma vilken denna nödvändiga information kan vara. Sådan nödvändig information är beroende av bland annat situationen samt villkoren för återförsäkringen. Sådan information kan vara till exempel uppgifter om försäkringsfall och betalningsuppgifter för olika betalningar.

12 b §. Statskontorets och Finansinspektionens tillsynssamarbete. I den nya paragrafen föreskrivs det att Statskontoret och Finansinspektionen ska samarbeta på ändamålsenligt sätt i frågor som gäller tillsynen över försäkringsgarantin för undantagsförhållanden.

Eftersom Finansinspektionen är den myndighet som övervakar försäkringsbolagen är det onödigt att föreskriva om överlappande tillsynsansvar för Statskontoret. Statskontorets tillsyn omfattar endast tillsyn över försäkringsgarantin och i övrigt svarar Finansinspektionen för tillsynen.

I 2 mom. föreskrivs det dessutom att Statskontoret och Finansinspektionen har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av den tillsynsuppgift som avses i 1 mom.

13 §. Förhållande till annan lagstiftning. I 2 mom. föreskrivs det om rätt för social- och hälsovårdsministeriet att lämna ut information till de myndigheter som behövs när försäkringsgarantier beviljas, när tillsyn utövas över dem eller när betalningar i anslutning till dem erläggs. Dessa myndigheter är statsrådet, Finansinspektionen samt Statskontoret.

I 3 mom. föreskrivs det om rätt för social- och hälsovårdsministeriet samt Försörjningsberedskapscentralen att lämna ut information till varandra trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information. Informationen ska vara nödvändig för skötseln av uppgifter enligt lagen samt för tryggheten av försörjningsberedskapen. Sådant informationsutbyte kan behövas till exempel i en situation där försäkringsgarantins inverkan på tryggheten av befolkningens utkomst eller landets näringsliv bedöms i samband med att försäkringsgarantin ställs.

I 4 mom. föreskrivs det dessutom om rätt för social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden att lämna ut information till varandra trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information. Denna information ska vara nödvändig för skötseln av de uppgifter som föreskrivs för social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden i denna lag.

I 5 mom. föreskrivs det om förhållandet mellan denna lag och lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967), dvs. den så kallade sanktionslagen, som har företrädare framom lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Genom lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden föreskrivs det inte om sanktioner som för förpliktande för Finland och som hör till tillämpningsområdet för sanktionslagen.

8 Ikraftträdandet

Lagen avses träda i kraft så snabbt som möjligt.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

9.1 Myndigheternas befogenheter

Enligt 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan statsrådet ställa försäkringsgaranti på de villkor det anger och utan krav på motsäkerhet. Garanti kan ställas om skadeförsäkringen kan anses nödvändig för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv och om det inte finns någon återförsäkring som är lämplig med hänsyn till rådande förhållanden. Statsrådet har alltså befogenhet att bestämma om villkoren för försäkringsgarantin till den del det inte föreskrivs om dem i lag. Det är inte fråga om rättsligt bunden prövning utan om ändamålsenlighetsprövning. Statsrådet ska dock i sitt beslutsfattande iaktta principerna om god förvaltning samt behandla försäkringsanstalterna rättvist. Besluten ska också motiveras och man har rätt att söka ändring i dem.

En försäkringsanstalt har inte lagstadgad rätt att få försäkringsgaranti ens när de lagstadgade förutsättningarna föreligger, utan det är fråga om en situationsbunden ändamålsenlighetsprövning som grundar sig på tryggheten av befolkningens försörjning och näringslivets funktionsduglighet. Försäkringsgaranti ska inte beviljas, om beviljandet av garanti skulle kunna skada Finlands internationella ställning till exempel på den finansiella marknaden. En sådan negativ konsekvens kan i princip också uppstå om försäkringsgarantier beviljas eller en betalning på grundval av garantin erläggs i strid med sådana sanktioner som inte är rättsligt bindande för Finland. I lagen föreskrivs det att social- och hälsovårdsministeriet kan avslå en betalning på

grundval av försäkringssäkringsgarantin om betalningen skulle kunna äventyra Finlands internationella ställning. I statsrådets beslut ska det kunna ställas som villkor för en betalning på grundval av försäkringsgarantin att betalningen inte bryter mot beslutet om den eller mot sådana sanktioner som inte är bindande för Finland men som ställts av ett tredjeland som deltar i sanktionspolitik med samma inriktning som Europeiska unionens och Finlands och en betalning i strid med dem skulle kunna skada Finlands internationella ställning. Bestämmelsens syfte är att klarlägga rättsläget när det gäller beaktande av tredjeländers sanktioner. Bestämmelserna hänför sig till rättsstatsprincipen enligt 2 § i grundlagen, enligt vilken alla utövning av offentlig makt ska bygga på lag.

Bestämmelserna inverkar inte på sådana internationella sanktioner som är förpliktande för Finland och som det föreskrivs om i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967). I propositionen klarläggs dessutom myndigheternas uppgifter som hänför sig till försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. Det föreslås vara social- och hälsovårdsministeriets uppgift att behandla ansökningar om försäkringsgaranti och föredra dem på statsrådets allmänna sammanträde. Dessutom föreslås det att social- och hälsovårdsministeriet ska fatta beslut när en försäkringsanstalt ansöker om betalning på grundval av försäkringsgarantin. Uppgifterna för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden ändras så att kommissionen ska i fortsättningen bistå social- och hälsovårdsministeriet. Kommissionen ska inte längre administrera försäkringsgarantierna, utan detta ska vara Statskontorets uppgift. Det föreskrivs också att det ska vara Statskontorets uppgift att ta ut garanti- och handläggningsavgifter samt erlägga betalningar på grundval av försäkringsgaranti. Lagen behöver preciseras när det gäller social- och hälsovårdsministeriets och Statskontorets befogenheter för att det ska föreskrivas om myndigheternas befogenheter och uppgifter på det sätt som grundlagens 2 § 3 mom. förutsätter.

9.2 Rätt att lämna ut information och skydd för personuppgifter

När det föreskrivs om utlämnande av information mellan myndigheter bör saken bedömas med avseende på skyddet för personuppgifter enligt grundlagens 10 § 1 mom. samt offentlighetsprincipen i fråga om handlingar som innehåller av myndigheter i grundlagens 12 § 2 mom. Enligt grundlagsutskottets praxis bör myndigheternas rätt till information och möjligheten att lämna ut sekretessbelagd information i regleringen knytas till att informationen är nödvändig för ett visst syfte för att det ska kunna föreskrivas om utlämnandet av information mellan myndigheter i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet har bl.a. gällande 88 § i förslaget till tobakslag i sitt utlåtande (GrUU 17/2016 rd) ansett att myndigheternas rätt att få uppgifter ska antingen kopplas till nödvändighetskravet eller att innehållet i uppgifterna preciseras genom lag, då det var frågan om uppgifter om affärs- och yrkeshemlighet som omfattas av sekretessbestämmelsen och som myndigheten erhållit vid utövande av tillsyn.

I den föreslagna lagen föreskrivs det om utlämnande av information som är nödvändig för skötseln av myndigheternas uppgifter mellan social- och hälsovårdsministeriet och Försörjningsberedskapscentralen samt om rätt för social- och hälsovårdsministeriet att lämna ut nödvändig information till statsrådet, Finansinspektionen och Statskontoret. Dessutom föreskrivs det om utlämnande av information som är nödvändig för tillsynen över försäkringsgarantin mellan Statskontoret och Finansinspektionen. Den information som utlämnas kan innehålla till exempel uppgifter som ska hemlighållas med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), såsom uppgifter om företagshemligheter. När social- och hälsovårdsministeriet får en ansökan om beviljande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden, begär ministeriet vid behov utlåtande om saken av andra ministerier och Försörjningsberedskapscentralen för att utreda om villkoren enligt 1 § 2 mom. i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

att garantin ska vara nödvändig för att trygga befolkningens försörjning och näringslivets verksamhet är uppfyllda. Det är också nödvändigt att föreskriva om rätt för försäkringsanstalten att lämna ut nödvändig information till social- och hälsovårdsministeriet, statsrådet och Statskontoret för att det ska vara möjligt att lämna ut information trots bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen. Det kan vara nödvändigt för försäkringsbolaget att lämna ut information om försäkringstagares företagshemligheter när det ansöker om försäkringsgaranti och betalning på grundval av försäkringsgarantin. Enligt lagförslaget är det möjligt att lämna ut endast information som är nödvändig för att sköta de uppgifter som anges i bestämmelsen.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Vid förfaranden i anslutning till försäkringsgaranti för undantagsförhållanden behöver personuppgifter inte utlämnas mellan försäkringsanstalten och myndigheterna eller från en myndighet till en annan. När försäkringsanstalten ansöker om försäkringsgaranti lämnar den inte information om de personer som är försäkrade till social- och hälsovårdsministeriet. Enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar känner försäkringsanstalten inte ens till de personer som är försäkrade. Eftersom försäkringsanstalten sköter utredningen av ett eventuellt försäkringsfall, har social- och hälsovårdsministeriet inte heller något behov av att behandla personuppgifter i samband med ett betalningsyrkande som grundar sig på garantin. Statskontoret erlägger betalning på grundval av försäkringsgarantin till försäkringsanstalten, som ser till att betalningar erläggs till de försäkrade personerna.

9.3 Egendomsskydd

Det föreslås att lagen utökas med en bestämmelse om att social- och hälsovårdsministeriet kan avslå en betalning på grundval av försäkringsgarantin, om betalningen skulle kunna ha negativa konsekvenser för Finlands internationella ställning. Det ska vara möjligt att avslå en betalning också i det fallet att det medan försäkringsgarantin har varit i kraft har införts nya sanktioner som inte är rättsligt bindande för Finland och som innebär att en betalning på grundval av försäkringsgarantin strider mot dessa nya sanktioner. Avståndet från betalning har kopplingar till egendomsskyddet enligt grundlagens 15 § och förvaltningsverksamhetens offentliga trovärdighet. Offentlig trovärdighet tryggar motiverade förväntningar och den rättsliga ställning för en enskild som handlar i god tro.

Grundlagens egendomsskydd har ansetts omfatta det allmännas betalningsprestationer som har förfallit till betalning (bl.a. GrUU 10/1957). För försäkringsanstaltens egendomsskydd är det problematiskt om en betalning på grundval av beviljad försäkringsgaranti kan avslås på en sådan grund som inte har varit känd när garantin beviljades. En beviljad försäkringsgaranti är en förman med förmögenhetsvärde som omfattas av egendomsskyddet.

I grundlagsutskottets praxis tryggar egendomens grundlagsskydd även avtalsförhållandens varaktighet, men förbudet att retroaktivt ingripa i avtalsförhållandens oberörbarhet är inte absolut. Även om det vid beviljande av försäkringsgaranti inte är frågan om ett förmögenhetsrättsligt avtalsförhållande mellan privata, finns vissa karaktärsdrag som kan jämföras med avtalsförhållandens varaktighet. I bakgrunden finns tanken om rättmätiga förväntningar gällande rättsförhållanden i ekonomiska ärenden. Reglering som ingriper även i motsvarande egendomsskydd bedöms enligt de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande rättigheterna, så som i fråga om att grunden för lagstiftningen ska vara acceptabel och att lagstiftningen ska vara proportionerlig. Bl.a. i sitt utlåtande GrUU 22/2013 har utskottet fäst uppmärksamhet vid det att näringsidkare som har koncession på grundval av den gällande lagen har hunnit investera i utrustning, exempelvis för besiktning av tunga fordon, som inte längre behövs eller som de har liten användning för efter lagändringen. Åtminstone i enskilda fall och på lokal nivå

kan detta vara skadligt för lönsamheten och värdet på egendomen. I det rådande läget kan näringsidkaren trots allt inte utgå från att lagstiftningen aldrig ändras, anser utskottet (jfr GrUU 41/2010 rd, s. 5/1). Trots att förslaget inte ingriper retroaktivt i avtalsförhållanden (jfr GrUU 41/2010 rd, s. 4—5 och GrUU 58/2010 rd, s. 6) och trots att de eventuella effekterna av ändringarna inte är direkt betydelsefulla med avseende på skyddet för rättmätiga förväntningar i 15 § i grundlagen bör kommunikationsutskottet ta ställning till om effekterna av lagändringarna kan lindras.

Även om det i detta lagförslag inte är frågan om retroaktivt ingripande i en förmån av förmögensvärde genom reglering, kan avslående av betalningen av en garanti som statsrådet beviljat ha sådan inverkan på näringsidkaren som delvis kan jämföras med retroaktiv reglering.

Det är fråga om delvis retroaktivt ingripande i en förmån som beviljats försäkringsanstalten, eftersom anstalten redan när den ansöker om garanti känner till den begränsning av en betalning på grundval av försäkringsgarantin som föreskrivs i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Dessutom kan statsrådet som villkor för beslutet om försäkringsgaranti beakta att vissa tredjeländers sanktionslagstiftning ska iakttas. När garantin beviljades har försäkringsanstalten känt till varken sådana sanktioner som är rättsligt bindande för Finland eller sådana av tredjeländer ställda sanktioner som har beaktats i statsrådets beslut och som har trätt i kraft först efter att försäkringsgarantin beviljats. När det gäller sanktioner som är rättsligt bindande för Finland kan betalningen avslås eller avbrytas även i en dylik situation, så med stöd av de föreslagna bestämmelserna är situationen den motsvarande även i fråga om vissa tredjeländers sanktioner. Principen om avbrytande av betalningar regleras i 3 § 2 mom. i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967), där det sägs: ”Står förbindelse eller avtal, som ingåtts före med stöd av denna lag givna förordnings ikraftträdande, i strid med föreskrifter som utfärdats i förordningen eller grundar sig på densamma, skall dess uppfyllande omedelbart avbrytas.”

Avslag på en betalning orsakar inte alltid skadliga ekonomiska följder för den försäkringsanstalt som fått garanti, eftersom försäkringsanstalten ofta iakttar dessa nya sanktioner även i sin egen verksamhet. Sålunda betalar det direktförsäkringsbolag som har beviljats försäkringsgaranti till exempel inte ersättning för ett försäkringsfall till en försäkringstagare som berörs av de nya sanktionerna.

I grundlagsutskottet praxis har ansetts att när skyldigheter enligt lag gäller börsbolag eller andra juridiska personer med stor förmögensmassa har lagstiftaren utgångsmässigt mer svängrum beträffande egendomsskyddet än när bestämmelserna får direkta konsekvenser för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (GrUU 34/2000 rd, s. 2, GrUU 61/2002 rd, s. 3—4, GrUU 45/2005 rd, s. 3/I och GrUU 10/2007 rd, s. 2).

Utskottet har dessutom ansett att ju längre en juridisk person står från enskilda individer och ju obetydligare och mer indirekta konsekvenser åtgärderna har för enskilda personers konkreta ekonomiska intressen, desto osannolikare är det att åtgärder mot en juridisk person kan stå i strid med i grundlagen tryggade egendomsskyddet (GrUU 45/1996 rd, s. 2/II, se även GrUU 17/1997 rd, s. 3/I).

Om det inte är fråga om sanktioner som riktas mot fysiska personer, har avslag på en betalning på grundval av försäkringsgarantin endast sällan direkta konsekvenser för fysiska personer. En skada på grund av vilken betalning på grundval av försäkringsgarantin erläggs till direktförsäkringsbolaget drabbar i regel inte fysiska personer direkt, eftersom försäkringsgarantiobjekt är i allmänhet ett transportmedel som används i näringsverksamhet eller gods som transporteras i det. Försäkringsgarantiobjekt kan också vara lagstadgad olycksfallsförsäkring för de personer

som arbetar i transportmedlet. Om direktförsäkringsbolaget på grund av likvidation eller konkurs inte kan betala ersättning ur den lagstadgade olycksfallsförsäkringen, ansvarar de försäkringsbolag som bedriver lagstadgad olycksfallsförsäkring solidariskt för ersättningen på det sätt som föreskrivs om saken i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015). Försäkringsgarantiobjekt kan också vara skadeståndsansvar som föranleds av användningen av transportmedel och som också kan drabba en fysisk person samt andra förmåner. Avslag på betalning på grundval av försäkringsgarantin kan också ha konsekvenser för försäkringsanstaltens betalningsförmåga när det gäller de ersättningar som avses ovan, men försäkringsanstalterna har i allmänhet solvensbuffertar som tryggar betalningsförmågan.

Trots att försäkringsanstaltens förmåner med förmögenhetsvärde och grundade förväntningar i anslutning till dem ska skyddas, är det nödvändigt att avslå betalning för att undvika skadliga följder för Finland. Regleringen är proportionell, eftersom regleringens syfte inte kan uppnås med åtgärder som ingriper mindre i försäkringsanstaltens ställning. Strävan med lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden är att genomföra transporter som är nödvändiga för befolkningens försörjning och näringslivet, och genom dem tryggas också tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna på det sätt som grundlagens 22 § förutsätter. Fortsatta transporter av till exempel läkemedel och livsmedel under undantagsförhållanden främjar befolkningens hälsa, som det föreskrivs om i grundlagens 19 §, och tryggar rätten till liv enligt 7 § i grundlagen.

9.4 Bemyndigande att utfärda förordning

I den föreslagna lagen föreskrivs det om grunderna för försäkringsanstalters rättigheter och skyldighet på det sätt som anges i grundlagens 80 § och genom förordning av statsrådet kan det utfärdas närmare bestämmelser om vissa tekniska omständigheter som gäller ansökan om och betalningar på grundval av försäkringsgarantin. Enligt lagförslaget får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i ansökan om försäkringsgaranti och betalningsyrkande som framställs på grundval av försäkringsgarantin och om fastställande av garanti- och handläggningsavgifter. Det är fråga om teknisk reglering i anslutning till försäkringsgarantins belopp och villkor samt handläggningsprocessen för garantierna, som kan utfärdas på förordningsnivå.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslaget på de grunder som anges ovan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (408/2007) 1 § 3 mom. och 8 och 14 §,
ändras 2—4 §, 6 § 1 mom. och 7, 10, 12 och 13 §, samt
fogas till lagen nya 1 a, 2 a, 3 a—3 c, 4 a, 4 b, 12 a och 12 b § som följer:

1 a §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *försäkringsanstalt* ett direktförsäkringsföretag som bedriver skadeförsäkringsverksamhet och som har fått koncession i en EES-stat eller ett sådant direktförsäkringsföretag i ett tredjeland som har fått koncession för skadeförsäkringsverksamhet av den behöriga myndigheten i sin hemstat och som det skulle krävas koncession för skadeförsäkringsverksamhet av, om det hade sin bolagsrättsliga hemort inom Europeiska unionens territorium,
- 2) *skadeförsäkring* verksamhet som ingår i de skadeförsäkringsklasser som avses i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II),
- 3) *EES-stat* en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- 4) *tredjeland* en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- 5) *återförsäkring* verksamhet som består i att överta sådana direktförsäkringsrisker som överläts av en försäkringsanstalt.

2 §

Försäkringsgarantins maximibelopp och belopp

Försäkringsgaranti söks hos social- och hälsovårdsministeriet. Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden ställs i euro och betalningar som föranleds av den erläggs i euro. Beloppet av statens ansvar kan uppgå till sammanlagt högst tio miljarder euro per kalenderår.

2 a §

Försäkringsgarantins varaktighet

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas för högst sex månader åt gången. Statens ansvar inträder vid den tidpunkt som fastställs i statsrådets allmänna sammanträdes beslut om ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Tidpunkten då försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphör fastställs i statsrådets allmänna sammanträdes beslut. Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphör utan något separat meddelande vid den tidpunkt då den direktförsäkring som gäller försäkringsgarantiobjektet löper ut, om denna tidpunkt infaller tidigare än den tidpunkt som fastställs i beslutet.

3 §

Försäkringsgarantiobjekt

Vid skadeförsäkring som avses i 1 § 1 mom. kan försäkringsobjektet eller den försäkrade vara

- 1) handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon,
- 2) gods som transporteras i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten,
- 3) personer som arbetar i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring som avses i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015),
- 4) skadeståndsansvar som föranleds av användningen av fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten,
- 5) andra förmåner som är nödvändiga för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

3 a §

Försäkringsanstalters anmälningsskyldighet

Den försäkringsanstalt som har beviljats försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ska till social- och hälsovårdsministeriet anmäla information om när den direktförsäkring som avses i försäkringsgarantin för undantagsförhållanden träder i kraft och löper ut.

3 b §

Betalningsyrkande och beslut om utbetalning

Ett yrkande som grundar sig på försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ska framställas till social- och hälsovårdsministeriet, som fattar beslut i ärendet.

Försäkringsanstalten ska, inom tre månader från det att den har fått kännedom om ett skadefall för vilket det yrkas på betalning och om den skadepåföljd som föranletts av fallet, till social- och hälsovårdsministeriet framställa ett yrkande på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. Yrkandet ska dock framställas senast ett år efter det att försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphört att gälla. Med yrkande jämställs en anmälan om ett skadefall till social- och hälsovårdsministeriet. Om ett yrkande inte framställs inom den tid som anges i detta moment, förlorar försäkringsanstalten sin rätt till betalning på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden.

Social- och hälsovårdsministeriet har rätt att vid en tidpunkt som ministeriet bestämmer av försäkringsanstalten få den information och de redogörelser som är nödvändiga för att utreda statens ansvar i fråga om yrkandet.

Social- och hälsovårdsministeriet fattar beslut om yrkandet när ministeriet har fått en tillräcklig redogörelse av försäkringsanstalten.

3 c §

Försäkringsanstalters rätt att lämna ut information

Om inte något annat följer av dataskyddslagen (1050/2018), får försäkringsanstalten trots den sekretess som föreskrivs i försäkringsbolagslagen (521/2008) till social- och hälsovårdsministeriet och statsrådet lämna ut information som är nödvändig för behandling av ansökningar om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och utredning av yrkanden som framställts på grundval av försäkringsgarantin samt till Statskontoret lämna ut nödvändig information för administrering av och tillsyn över försäkringsgarantier samt för erläggande av betalningar.

4 §

Garantiavgift och handläggningsavgift

För försäkringsgaranti för undantagsförhållanden tas det ut en garantiavgift, som statsrådets allmänna sammanträde beslutar om och vars storlek fastställs i proportion till risken och med beaktande av hur allvarliga de exceptionella förhållandena är, deras regionala omfattning och betydelse för skadeförsäkringsobjektet eller den försäkrade samt övriga faktorer som påverkar arten och omfattningen av risken för staten. Med beaktande av rådande förhållanden kan garantiavgiften nedsättas eller behöver den inte tas ut.

För beslut som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan det tas ut en handläggningsavgift, som social- och hälsovårdsministeriet fastställer så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av ärenden som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Garantiavgiften och handläggningsavgiften ska betalas i en post på fakturans förfallodag. På en garantiavgift eller handläggningsavgift som inte betalats inom utsatt tid tas det ut dröjsmålsränta i enlighet med 4 § i räntelagen (633/1982).

4 a §

Prövning utifrån Finlands internationella ställning

Social- och hälsovårdsministeriet kan avslå en betalning på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden, om betalningen skulle kunna ha negativa konsekvenser för Finlands internationella ställning i enlighet med de villkor som statsrådet fastställt i garantibeslutet.

4 b §

Bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser om följande i 1 § 1 mom. avsedda villkor för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden utfärdas:

- 1) ansökan om försäkringsgaranti och betalningsyrkandet hos social- och hälsovårdsministeriet samt innehållet i ansökan,
- 2) fastställande av garanti- och handläggningsavgifter,

6 §

Sammansättning

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har en ordförande, en vice ordförande och minst tre andra medlemmar. Ordföranden och minst två andra medlemmar ska ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som behövs med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet. Ordföranden och vice ordföranden har en gemensam suppleant. För en medlem kan en eller flera suppleanter utses.

7 §

Uppgifter

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden ska bistå social- och hälsovårdsministeriet med att

1) kontrollera och bedöma faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpningen av 1, 2, 2 a, 3 och 4 §,

2) bedöma de allmänna villkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,

3) bedöma grunderna för den garantiavgift och handlägningsavgift som avses i 4 §,

4) bedöma risker, hålla kontakt med försäkringsgivare, försäkringstagare och myndigheter samt ge akt på förhållandena, efterlevnaden av villkoren för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och upplagringen och importbehovet av förnödenheter som är nödvändiga för försörjningsberedskapen,

5) sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivna utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

10 §

Sekretess

På ordförandena för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, medlemmarna i kommissionen, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen.

Till straff för brott mot sekretessbestämmelserna i 1 mom. döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

12 §

Sökande av ändring

Ett beslut som avses i denna lag får överklagas enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Beslutet ska dock iakttas genast trots att det överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

12 a §

Statskontorets uppgifter och rätt att få information

Statskontoret har till uppgift att

- 1) administrera och utöva tillsyn över försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,
- 2) sörja för uttagande av den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 4 §,
- 3) erlägga betalningar på grundval av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Försäkringsanstalten ska till Statskontoret lämna sådan information som är nödvändig för administrering av försäkringsgarantierna.

12 b §

Statskontorets och Finansinspektionens tillsynssamarbete

Statskontoret och Finansinspektionen ska samarbeta på ändamålsenligt sätt i frågor som gäller tillsynen över försäkringsgarantin för undantagsförhållanden.

Statskontoret och Finansinspektionen har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av den tillsynsuppgift som avses i 1 mom.

13 §

Förhållande till annan lagstiftning

I fråga om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden gäller utöver bestämmelserna i denna lag i övrigt vad som bestäms om statsgaranti i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988). Statsunderstödslagens 33—35 § ska inte tillämpas.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och oberoende av andra bestämmelser som begränsar utlämnande av information har social- och hälsovårdsministeriet rätt att till statsrådet, Finansinspektionen och Statskontoret lämna ut information som är nödvändig för utförandet av de uppgifter som föreskrivs i denna lag, i lagen om Finansinspektionen (878/2008) eller i lagar som gäller försäkringsverksamhet.

Social- och hälsovårdsministeriet och Försörjningsberedskapscentralen har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av uppgifter enligt denna lag eller för tryggheten av försörjningsberedskapen.

Social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av uppgifter enligt denna lag.

Om lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967) innehåller bestämmelser som avviker från denna lag, ska de tillämpas i stället för denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 17 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen

Lag

om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (408/2007) 1 § 3 mom. och 8 och 14 §,
ändras 2—4 §, 6 § 1 mom. och 7, 10, 12 och 13 §, samt
fogas till lagen nya 1 a, 2 a, 3 a—3 c, 4 a, 4 b, 12 a och 12 b § som följer:

Gällande lydelse

1 kap

Ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

1 §

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

Statsrådet fastställer de allmänna avtalsvillkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

Föreslagen lydelse

1 kap

Ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

1 §

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

(3 mom. upphävs)

1 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) **försäkringsanstalt** ett direktförsäkringsföretag som bedriver skadeförsäkringsverksamhet och som har fått koncession i en EES-stat eller ett sådant direktförsäkringsföretag i ett tredjeland som har fått koncession för skadeförsäkringsverksamhet av den behöriga myndigheten i sin hemstat och som det skulle krävas koncession för skadeförsäkringsverksamhet av, om det hade sin bolagsrättsliga hemort inom Europeiska unionens territorium,

Gällande lydelse

2 §

Försäkringsgarantins varaktighet och maximibelopp

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas för högst sex månader åt gången.

Beloppet av statens ansvar kan uppgå till sammanlagt högst tio miljarder euro per kalenderår.

Föreslagen lydelse

2) **skadeförsäkring** verksamhet som ingår i de skadeförsäkringsklasser som avses i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II),

3) **EES-stat** en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

4) **tredjeland** en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

5) **återförsäkring** verksamhet som består i att överta sådana direktförsäkringsrisker som överläts av en försäkringsanstalt.

2 §

Försäkringsgarantins maximibelopp och **belopp**

Försäkringsgaranti söks hos social- och hälsovårdsministeriet. Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden ställs i euro och betalningar som föranleds av den erläggs i euro. Beloppet av statens ansvar kan uppgå till sammanlagt högst tio miljarder euro per kalenderår.

2 a §

Försäkringsgarantins varaktighet

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas för högst sex månader åt gången. Statens ansvar inträder vid den tidpunkt som fastställs i statsrådets allmänna sammanträdes beslut om ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Tidpunkten då försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphör fastställs i statsrådets allmänna sammanträdes beslut. Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphör utan något separat meddelande vid den tidpunkt då den direktförsäkring som gäller försäkringsgarantiobjektet löper ut, om denna tidpunkt infaller tidigare än den tidpunkt som fastställs i beslutet.

Gällande lydelse

3 §

Försäkringsgarantiobjekt

Vid skadeförsäkring som avses i 1 § 1 mom. kan försäkringsobjektet eller den försäkrade vara

- 1) finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon,
- 2) gods som transporteras i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten,
- 3) *utländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon och gods som transporteras i dem, om godset är viktigt för Finland,*
- 4) personer som arbetar i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 eller 3 punkten, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring,
- 5) skadeståndsansvar som föranleds av användningen av fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 eller 3 punkten,
- 6) andra förmåner som är oundgängliga för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

Föreslagen lydelse

3 §

Försäkringsgarantiobjekt

Vid skadeförsäkring som avses i 1 § 1 mom. kan försäkringsobjektet eller den försäkrade vara

- 1) handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon,
- 2) gods som transporteras i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten,
- 3) personer som arbetar i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring som avses i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015),
- 4) skadeståndsansvar som föranleds av användningen av fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten,
- 5) andra förmåner som är nödvändiga för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

3 a §

Försäkringsanstalters anmälningsskyldighet

Den försäkringsanstalt som har beviljats försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ska till social- och hälsovårdsministeriet anmäla information om när den direktförsäkring som avses i försäkringsgarantin för undantagsförhållanden träder i kraft och löper ut.

3 b §

Betalningsyrkande och beslut om utbetalning

Ett yrkande som grundar sig på försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ska framställas till social- och hälsovårdsministeriet, som fattar beslut i ärendet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Försäkringsanstalten ska, inom tre månader från det att den har fått kännedom om ett skadefall för vilket det yrkas på betalning och om den skadepåföljd som föranletts av fallet, till social- och hälsovårdsministeriet framställa ett yrkande på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. Yrkandet ska dock framställas senast ett år efter det att försäkringsgarantin för undantagsförhållanden upphört att gälla. Med yrkande jämställs en anmälan om ett skadefall till social- och hälsovårdsministeriet. Om ett yrkande inte framställs inom den tid som anges i detta moment, förlorar försäkringsanstalten sin rätt till betalning på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden.

Social- och hälsovårdsministeriet har rätt att vid en tidpunkt som ministeriet bestämmer av försäkringsanstalten få den information och de redogörelser som är nödvändiga för att utreda statens ansvar i fråga om yrkandet.

Social- och hälsovårdsministeriet fattar beslut om yrkandet när ministeriet har fått en tillräcklig redogörelse av försäkringsanstalten.

3 c §

Försäkringsanstaltens rätt att lämna ut information

Om inte något annat följer av dataskyddslagen (1050/2018), får försäkringsanstalten trots den sekretess som föreskrivs i försäkringsbolagslagen (521/2008) till social- och hälsovårdsministeriet och statsrådet lämna ut information som är nödvändig för behandling av ansökningar om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och utredning av yrkanden som framställts på grundval av försäkringsgarantin samt till Statskontoret lämna ut nödvändig information för administrering av och tillsyn över försäkringsgarantier samt för erläggande av betalningar.

4 §

Garantiavgift och handläggningsavgift

För försäkringsgaranti för undantagsförhållanden tas ut en garantiavgift, vars storlek bestäms i proportion till risken och med beaktande av hur allvarliga de exceptionella förhållandena är, deras regionala omfattning och betydelse för skadeförsäkringsobjektet eller den försäkrade samt övriga faktorer som påverkar arten och omfattningen av risken för staten. Med beaktande av rådande förhållanden kan garantiavgiften nedsättas eller behöver den inte tas ut.

För beslut som gäller försäkringsgaranti kan tas ut en handläggningsavgift, som bestäms så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av försäkringsgarantiärenden.

4 §

Garantiavgift och handläggningsavgift

För försäkringsgaranti för undantagsförhållanden tas det ut en garantiavgift, som statsrådets allmänna sammanträde beslutar om och vars storlek fastställs i proportion till risken och med beaktande av hur allvarliga de exceptionella förhållandena är, deras regionala omfattning och betydelse för skadeförsäkringsobjektet eller den försäkrade samt övriga faktorer som påverkar arten och omfattningen av risken för staten. Med beaktande av rådande förhållanden kan garantiavgiften nedsättas eller behöver den inte tas ut.

För beslut som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan det tas ut en handläggningsavgift, som social- och hälsovårdsministeriet fastställer så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av ärenden som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Garantiavgiften och handläggningsavgiften ska betalas i en post på fakturans förfallodag. På en garantiavgift eller handläggningsavgift som inte betalats inom utsatt tid tas det ut dröjsmålsränta i enlighet med 4 § i räntelagen (633/1982).

4 a §

Prövning utifrån Finlands internationella ställning

Social- och hälsovårdsministeriet kan avslå en betalning på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden, om betalningen skulle kunna ha negativa konsekvenser för Finlands internationella ställning i enlighet med de villkor som statsrådet fastställt i garantibeslutet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 b §

*Bemyndiganden för statsrådet att utfärda
förordning*

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser om följande i 1 § 1 mom. avsedda villkor för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden utfärdas:

- 1) ansökan om försäkringsgaranti och betalningsyrkandet hos social- och hälsovårdsministeriet samt innehållet i ansökan,*
- 2) fastställande av garanti- och handläggningsavgifter,*

6 §

Sammansättning

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har en ordförande, en vice ordförande och minst tre andra medlemmar. Ordföranden och minst två andra medlemmar skall ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som behövs med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet.

6 §

Sammansättning

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har en ordförande, en vice ordförande och minst tre andra medlemmar. Ordföranden och minst två andra medlemmar ska ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som behövs med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet. *Ordföranden och vice ordföranden har en gemensam suppleant. För en medlem kan en eller flera suppleanter utses.*

7 §

Uppgifter

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden skall

- 1) bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpningen av 1—4 §,
- 2) bereda allmänna villkor för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,
- 3) bereda grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 4 §,

7 §

Uppgifter

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden *ska bistå social- och hälsovårdsministeriet med att*

- 1) kontrollera och bedöma faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpningen av 1, 2, 2 a, 3 och 4 §,
- 2) bedöma de allmänna villkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,
- 3) bedöma grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 4 §,
- 4) bedöma risker, hålla kontakt med försäkringsgivare, försäkringstagare och myndig-

Gällande lydelse

4) bedöma risker, hålla kontakt med försäkringsgivare, försäkringstagare och myndigheter, ge akt på förhållandena, efterlevnaden av försäkringsgarantivillkoren och upplagring och importbehov av förnödenheter som är nödvändiga för försörjningsberedskapen samt genom andra behövliga åtgärder administrera försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,

5) sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivna utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

Kommissionen skall årligen senast i mars lämna social- och hälsovårdsministeriet en berättelse över sin verksamhet under det föregående året.

8 §

Rätt att få uppgifter

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter rätt att av myndigheter samt försäkrings- och pensionsanstalter få de uppgifter som är nödvändiga för administrering av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

10 §

Tjänsteansvar

På medlemmarna i försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter kommissionens uppgifter.

Kommissionen skall vid behandlingen och administreringen av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden iaktta förvaltningslagen (434/2003) och språklagen (423/2003).

Föreslagen lydelse

heter samt ge akt på förhållandena, efterlevnaden av villkoren för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden och upplagringen och importbehovet av förnödenheter som är nödvändiga för försörjningsberedskapen,

5) sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivna utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

8 §

Rätt att få uppgifter

(upphävs)

10 §

Sekretess

På ordförandena för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, medlemmarna i kommissionen, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen.

Till straff för brott mot sekretessbestämmelserna i 1 mom. döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Gällande lydelse

12 §

Sökande av ändring

Ett beslut som avses i denna lag får överklagas enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Beslutet skall dock iakttas genast trots att det överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Föreslagen lydelse

12 §

Sökande av ändring

Ett beslut som avses i denna lag får överklagas enligt lagen om rättegång i förvaltningssärenden (808/2019). Beslutet ska dock iakttas genast trots att det överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

12 a §

Statskontorets uppgifter och rätt att få information

Statskontoret har till uppgift att

- 1) administrera och utöva tillsyn över försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,*
- 2) sörja för uttagande av den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 4 §,*
- 3) erlägga betalningar på grundval av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.*

Försäkringsanstalten ska till Statskontoret lämna sådan information som är nödvändig för administrering av försäkringsgarantierna.

12 b §

Statskontorets och Finansinspektionens tillsynssamarbete

Statskontoret och Finansinspektionen ska samarbeta på ändamålsenligt sätt i frågor som gäller tillsynen över försäkringsgarantin för undantagsförhållanden.

Statskontoret och Finansinspektionen har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av den tillsynsuppgift som avses i 1 mom.

Gällande lydelse

13 §

Förhållande till annan lagstiftning

I fråga om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden gäller utöver bestämmelserna i denna lag i övrigt vad som bestäms om statsgaranti i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988).

Utöver bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) iaktas i fråga om offentligheten i försäkringsgarantikommissionens för undantagsförhållanden i denna lag avsedda verksamhet i tillämpliga delar 18 kap. 6, 6 b och 6 c § i lagen om försäkringsbolag (1062/1979).

Utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter, skall försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden inom utsatt tid ge statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet, Försäkringsinspektionen samt Försörjningsberedskapscentralen upplysningar om sin verksamhet som är nödvändiga för utförandet av de uppgifter som anges i denna lag eller i lagar som gäller försäkringsverksamhet eller för trygghand av försörjningsberedskapen.

Föreslagen lydelse

13 §

Förhållande till annan lagstiftning

I fråga om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden gäller utöver bestämmelserna i denna lag i övrigt vad som bestäms om statsgaranti i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988). *Statsunderstödslagens 33—35 § ska inte tillämpas.*

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och oberoende av andra bestämmelser som begränsar utlämnande av information har social- och hälsovårdsministeriet rätt att till statsrådet, Finansinspektionen och Statskontoret lämna ut information som är nödvändig för utförandet av de uppgifter som föreskrivs i denna lag, i lagen om Finansinspektionen (878/2008) eller i lagar som gäller försäkringsverksamhet.

Social- och hälsovårdsministeriet och Försörjningsberedskapscentralen har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av uppgifter enligt denna lag eller för trygghand av försörjningsberedskapen.

Social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har trots sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser som begränsar utbyte av information rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av uppgifter enligt denna lag.

Om lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967) innehåller bestämmelser som avviker från denna lag, ska de tillämpas i stället för denna lag.

14 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om fastställandet av garantiavgiften och handläggningsavgiften

14 §

Närmare bestämmelser

(upphävs)

Gällande lydelse

för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden samt om försäkringsgarantikommisionens för undantagsförhållanden förvaltning och organiseringen av dess verksamhet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den

20 .